

Görsel Araştırma Yöntemleri

Teori, Uygulama ve Örnek

Editör: Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ

9. Baskı

 PEGEM
AKADEMI

Editör: Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERIŐTİ

GÖRSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ
Teori, Uygulama ve Örnek

ISBN 978-605-318-452-2

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğ u yazarlarına aittir.

© 2023, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eđt. Dan. Hizm. Tic. AŐ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğ u olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Mayıs 2016, Ankara

9. Baskı: Mart 2023, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Tür lüdü r
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ

1976 yılında Kırıkkale’de doğan Suzan Duygu Bedir Erişti 1998 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nden mezun oldu. 2000 yılında aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Tasarım Anasanat dalında yüksek lisans eğitimini bitiren Bedir Erişti, 2005 yılında Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda doktora eğitimini tamamladı. 2011 yılında eğitim bilimleri

ve öğretmen yetiŐtirme, alan eğitiminde doçent ünvanını aldı. 2015 yılına kadar Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi ve Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümlerinde görev yapan Bedir Erişti 2015-2018 yılları arasında aynı üniversitesinin İletişim Bilimleri Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü’nde çalışmıştır. Erişti, 2019 yılında Eğitim Bilimleri Temel Alanı Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Alanında profesör ünvanı aldı. Halen aynı üniversitenin Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’nde çalışmaya devam etmektedir. Bedir Erişti araŐtırmalarını teknoloji destekli sanat eğitimi, çok kültürlü sanat eğitimi, grafik tasarım, etkileşimli öğretim tasarımı ve dijital öyküleme, sanat temelli araştırma yöntemleri, görsel pedagoji ve görsel iletişim tasarımı çerçevesinde gerçekleŐtirmektedir. Doktora düzeyinde özellikle Görsel Araştırma Yöntemleri üzerine ders vermektedir. Uluslararası bir bakış açısını hem çalışmalarına hem araŐtırmalarına yansıtmayı amaçlayan Suzan Duygu Bedir Erişti’nin sanat temelli araştırma yöntemleri çerçevesindeki ulusal ve uluslararası düzeyde projeleri yer almaktadır. Suzan Duygu Bedir Erişti evli ve iki çocuk annesidir.

ORCID No: 0000-0002-2511-6830

ALTINCI BASKI ÖN SÖZ

Görsel Araştırma Yöntemleri kitabı ilk baskısı, 2016 yılı Mayıs ayında, araştırma yöntemleri konusu ile ilgili güncel paradigmalara dayalı olarak, görsel veri toplama, yapılandırma, analiz etme, bulguları farklı bağlamlar ile ortaya koyma, yorumlama ve raporlaştırma sürecinde yaratıcı bakış açısı sergileme konularına kaynaklık etmesi düşüncesi ile sanat eğitimi, görsel sanatlar, sosyal bilimler ve iletişim bilimleri alanlarında çalışmalar yürüten araştırmacılara yol gösterici olması amacıyla hazırlanmıştır.

Görsel Araştırma Yöntemleri kitabı, araştırma sürecinde anlam kazanan görsel odaklı olgu, olay ve örüntüleri tüm yönleri ile sorgulamaya rehberlik etmektedir. Söz konusu sorgulama ya da bir diğer deyişle ‘yaşayan sorgulama’ kavramını araştırma sürecine kazandırmayı amaçlayan bir anlayışı savunmaktadır.

Görsel Araştırma Yöntemleri kitabının hazırlanma amacının, görsel odaklı araştırma yapılandırma süreçlerinde araştırmacılara yordayıcı ve sorgulayıcı bir bakış açısı kazandırmak olduğu göz önüne alındığında; uluslararası bir yazar topluluğu ile kaleme alınan ve altıncı baskısına ulaşan bu kitabın hedeflerine ulaştığı söylenebilir.

Bu bağlamda, Görsel Araştırma Yöntemleri kitabına verdiğiniz değer, gösterdiğiniz ilgi ve tarafıma ulaşana çok sayıda yapıcı geribildirim için tüm okuyuculara teşekkür ederim. Görsel Araştırma Yöntemleri kitabına ilişkin görüşlerini bizlerle paylaşan ve çok kıymetli katkılarını bizlerden esirgemeyen hocam Prof. Dr. İnci San'a özel olarak teşekkür etmeyi bir borç bilirim. Ayrıca güzel görüşlerini bizlerle paylaşan ve destek veren tüm hocalarıma, meslektaşlarıma ve öğrencilerime de teşekkür ederim.

Bu ürünün ortaya çıkmasında editörlük, çevirmenlik ve yazarlık gibi farklı sorumlulukları bir arada yerine getirmiş olmanın haklı gururu içerisinde, tüm yazar ekibim adına sonsuz teşekkürlerimi sunar, keyifli okumalar dilerim.

Ekim, 2020

ÖN SÖZ

Bu kitap görsel araştırma yöntemlerini incelemeyi, sorgulamayı ve araştırma sürecinde hangi aşamalarda ne şekilde kullanılabileceğini geniş bir perspektifle sunmayı amaçlar. Bu gereksinim özellikle uygulamalı araştırmalar gerçekleştiren güzel sanatlar, sanat ve tasarım, eğitim ve iletişim alanları araştırmacılarının kimi zaman yöntem ile araştırmayı ilişkilendirmekte karşılaştıkları problemlere farklı bakış açıları ile çıkış noktası olma amacını da taşır. Çünkü bir akademisyen ve bir araştırmacı olarak akademik yaşamımız ilerledikçe edindiğimiz tecrübe ve farklı bakış açıları bizi geçmişte yaptığımız araştırmaları yeniden sorgulamaya yönlendirir.

Bir sanat eğitimcisi olarak hem öğrencilerim hem de kendi adıma gerçekleştirdiğimiz araştırmalardaki uygulamaların değerinin araştırma olarak anlam kazanması için sağlam bir yöntem zeminine oturmasına ilişkin problemler beni böyle bir kitabın gerekliliğine ikna etti. Umuyorum 'Görsel Araştırma Yöntemleri' kitabı ile araştırma süreçleri ile ilişkili bakış açısı ile görselleri yorumlamak, imgesel sorgulama için görselleri ne şekilde yorumlamak gerektiğini anlamak ve araştırmanızda araştırmacı kimliğinizi en iyi ifade edeceğiniz yöntemi yani size ait olan yolu bulmak için kaynaklık eder. Bu kitabın oluşturulmasına ilişkin ilk düşünceler bende bundan on yıl önce belirdi. Bir çalıştay kapsamında Hatay'da sevgili Olcay Kırışoğlu hocam vesilesi ile bulunurken, birlikte çalıştığımız bir İngiliz profesörden o sırada uygulamasını deneysel olarak gerçekleştirmekte olduğum doktora tezimdeki etkileşimli cd'ye ilişkin görüşler almak istemiştim. Bu görüşmelerde Prof. Mason yaptığım uygulamanın hedef kitlesini göz önünde bulundurarak kimi görsel araştırma yöntemlerini de işe koşmamın yerinde olabileceğini fısıldadı. Sonra gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda yaptığı araştırma örneklerini bizlerle paylaştı. Çok etkilenmiştim. Mesela bir öğrencinin eline fotoğraf makinası vererek fotoğraf çekmesini istiyor ve çektiği fotoğraftaki içerikleri veri olarak kullanıyordu ya da geleneksel kültürel öğelerin bir araştırmanın yapılandırılmasında nasıl da işe koşulabileceğini anlatıyordu. Bu anlattıkları hep duyduğum ama yöntem olarak kullanmaya çekindiğim konulardı. Çünkü alıştığımız bir paradigma ve kabul görür bir araştırma yapma disiplinimiz vardı. Her neyse, ben nicel bir paradigma çerçevesinde deneysel bir yaklaşım ile tezimi tamamladım. Yıllar içerisinde eylem araştırmaları ile ve nitel araştırma yöntemleri ile daha yakından ilgilenme olanağını yakaladım. Araştırmalarım nitel yöntemler ile daha farklı boyutlara taşınmaya ve aslında araştırmacı olarak kendimi ifade etmek istediğim yöne doğru kaymaya başladı. Araştırmalarımı yapılandırırken görselleri kullanıyordum, video konferans etkileşimleri kullanıyordum, oyun tasarımlarını kullanıyordum, katılımcılar ile tasarımlar, çizimler ve resimler yapıyorduk. Birçok veri kaynağına nitel bakış açısı çerçevesinde ulaşır olmuştum. Ama nitel paradigma çerçevesinde yorumla-

dığım bu dökümanlar kimi noktalarda farklı yöntem gereksinimlerine de ihtiyaç duyuyordu. Sanat temelli araştırma ya da görsel araştırma yöntemleri zihnimin içinde dönüp duruyor ve benim araştırmalarımı yeniden ve yeniden sorgulamama neden oluyordu. Sonra yöntem olarak daha derinlemesine incelemeye başladım, farklı yöntemleri keşfettikçe daha keyifli bir şekilde araştırmalarımı yapılandırabilişimi gördüm. Çevremde benim bakış açım benzer görüşleri olan akademisyen arkadaşlarımın da giderek çoğaldığını fark ettim. Sorular, düşünceler, hayaller ve amaçlar, ardi arkası gelmeyen bir biçimde beni rahatsız etmeye başladı. Bu rahatsızlık aslında iyi bir şeydi çünkü bize öğrencilik hayatımız boyunca sunulanların dışında alternatif bir takım ifade yolları olduğunu bilmek bunları paylaşmam gerektiğine beni ikna etti. Bu çerçevede görsel araştırma yöntemi, uygulamalı araştırmalar ve sanat temelli araştırma alanlarında alanyazında en iyi çalışmalara imza atmış yabancı akademisyenlere ulaşmaya karar verdim. Onlara ulaştım ve görsel araştırma yaklaşım ve yöntemlerini araştırmacı ve lisansüstü öğrencilere anlatan, farkındalık oluşturacak kaynak bir kitap projesi geliştirmek istediğimi anlattım. Onlar da böyle bir projenin bir parçası olmaktan mutluluk duyacaklarını ifade ettiler. Daha sonra bu düşüncemi üniversiteme proje önerisi olarak sundum. Proje kapsamında alan uzmanı paneli oluşturmak amacıyla destek aldım ve ulaştığım akademisyenleri Türkiye'ye davet ettim. 2014 Mayıs ayı içerisinde 15 gün süre ile bir araya geldiğimiz Türk ve yabancı akademisyenler ile görsel araştırma yöntemleri içerik geliştirme çalışmaları içeren çalıştaylar gerçekleştirdik. Hedef kitle olarak belirlediğimiz lisansüstü öğrenciler ile görüşmelerimiz çerçevesinde araştırma yapma sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve gereksinimlerini belirlemeye çalıştık. Bu çerçevede içerik geliştirme çalışmasını tamamladık. Panelde yer alan yabancı ve Türk akademisyenler, içerik geliştirme çalışmasında belirlenen bölümlerin yazılması sürecinde de yer almayı kabul ettiler. Böylece bu kitabın ilk temelleri atılmış oldu. Bir senelik bir süreç içinde bölümlerin büyük bir çoğunluğu yeniden yazıldı. Kimi bölümler ise yabancı araştırmacıların daha önce yaptıkları araştırmalar üzerinden yapılandırıldı. Ve yine araştırmacılar tarafından genişletilerek Türkçeye uyarlanması için yayın evlerinden izin alındı. Sonraki süreçte İngilizce olarak yeni yazılan ve genişletilen bölümlerin Türkçeye uyarlanması için yoğun bir biçimde çalıştım. Çeviri değil uyarlama kelimesinin altını özellikle çizmek istiyorum. Çünkü kimi temaların birebir değil kendi kültürümüzle ilişkilendirilerek yorumlanması gerekiyordu. Türk akademisyenlerin de bölümleri bittikten sonra kitap bölümleri bir araya getirilerek süreç tamamlandı ve şimdi siz okuyucular ile buluşuyor. Hikâyem uzunca bir süreci kapsıyor ve bu süreçte teşekkürlerimi sunmam gerekenlerin listesi oldukça uzun.

Öncelikle bu düşüncemi sonuna kadar destekleyen ve sürece hem fikirleri hem de yazdıkları bölümler ile büyük katkı sağlayan yazarlarım olan sevgili hocalarım ve mesletaşlarıma teşekkür etmek istiyorum. Prof. Dr. Rita Irwin, Prof. Dr. Paul Duncum, Prof. Dr. Rachel Mason, Prof. Dr. Deborah Smith-Shank, Dr. Teresa Eça, Doç. Dr. Daniel T. Barney, Dr. Shaya Golparian ve Profesyonel Fotoğraf Sanatçısı Iona Cruickshank'a; dünyanın öteki ucundan özverili katkıları dolayısı ile teşekkür ediyorum.

Yazımda beni bu düşüncemle ilişkili olarak destekleyen akademisyen arkadaşlarımdan bahsetmiştim. Arkadaşlarımdan varlığı bana her zaman güç verdi ve onların desteği ile böyle bir projeye karar verdim. O nedenle sevgili arkadaşlarımdan Doç. Dr. Necla Coşkun, Doç. Dr. İ. Özgür Soğancı, Prof. Dr. Ali Ersoy, Doç. Dr. A. Dilek Kıratlı, Doç. Dr. Burçin Türkcan ve Doç. Dr. Elif Avcı'ya hem yazdıkları bölümler hem de destekleri için teşekkür ediyorum.

Ayrıca geleneksel sanatlar çerçevesindeki araştırma süreçleri ile ilgili bölümü birlikte yazan sevgili hocam Prof. Dr. Melek Gökay'a ve kendisi de bir akademisyen olarak görev yapmış bir eğitimci olan sevgili kayınpederim Fehim Erişti'nin yakın arkadaşı olması vesilesi ile aile büyüğümüz olarak gördüğümüz sayın hocam Prof. Dr. Haşim Karpuz'a değerli katkıları için teşekkür ediyorum. Kültürel zenginliklerimiz göz önünde bulundurulduğunda geleneksel sanatlar ve geleneksel kültürel öğelerden temellenen araştırma yaklaşımları son derece önem taşır.

Ayrıca bu kitabın geliştirilmesi sürecinde proje sürecinin bir parçası olan, proje kapsamında Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Anabilim Dalında açılan 'Görsel Araştırma Yöntemleri' doktora dersinin ilk öğrencileri ve tasarım tabanlı araştırma yaklaşımı ile eylem araştırması yöntemine dayalı içerik geliştirme çalışmasının katılımcıları olan sevgili doktora öğrencilerim Arş. Gör. Ebru Çığır, Arş. Gör. Mine Küçük, Arş. Gör. Sevcan Tuncalp, Arş. Gör. Gülden Mavioğlu, Arş. Gör. Ozan Peker; yüksek lisans öğrencilerim Gültekin Yaman ve Selime Göç; hepinize gerek katılımlarınız gerekse görüş ve önerileriniz ile sürece sağladığınız katkı için ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Son olarak aileme teşekkür etmek istiyorum.

Sevgili çocuklarımla Alp ve Yağmur bana çok katkı sağladılar. Çünkü onların sabırla çok yoğun çalışan annelerine katlanmaları bu süreçteki en özel şeydi. Bu nedenle onlara çok özel teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca görüşleri ile bana katkı sağlayan meslektaşım ve eşim Doç. Dr. Bahadır Erişti'ye de teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Sevgili aile bireylerim annem Mahire, kardeşlerim Tutku ve Kaan ve yine kardeşlerim olarak gördüğüm sevgili Zuhale ve Esra, sevgili yeğenlerim Oğulcan ve Yiğit, her birinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Bana aile olmanın gücünü hissettirerek bu gücü meslek yaşamıma tüm güzelliklerle aktarmama vesile olduğunuz için. Kararlı olmanın başarının ilk şartı olduğunu tüm yaşamında gördüğüm sevgili dedem Ali Bedir'e de teşekkür ediyorum.

Ve sevgili babam Kaya Bedir, benim en büyük destekçim, çocukluğumdan bu yana güçlü ve her zaman umut veren karakteri ile sağlam duruşum ve cesaretimin kaynağı olan babam. Üniversiteden ilk mezun olduğum yıllarda akademisyen olarak çalıştığım zamanlara ilişkin anlattığın deneyimlerin sayesinde mesleğim ne olursa olsun, duygular ile yapıldığı zaman anlam kazandığı bilinci ile erken yaşlarımda tanıştığının için kendimi şanslı hissediyorum. Senin bana kazandırdığın cesaret ile böyle güzel bir ekibi bir araya getirebildim ve bu güzel çalışmanın altına imza atabildim. Bu nedenle en büyük teşekkürü sana etmek istiyorum.

Bu süreçte beni destekleyen sevgili çocuklarım, ailem, arkadaşlarım, hocalarım ve meslektaşlarım ve öğrencilerim hepinizi çok seviyorum. Bu yazı bir giriş yazısından çok duygularımı samimi bir şekilde paylaştığım bir mektup gibi oldu. Umarım yüreğimin sesi sizlere ulaşmıştır. Sürç-i lisan ettiyse affola.

Keyifle okumanız dileğiyle...

Editör: Doç. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ
ORCID No: 0000-0002-2511-6830

Mayıs, 2016

ÖN SÖZ

Sadece Türk sanat eğitimcileri için değil, tüm alan uzmanı sanat eğitimcileri için önemli olan bu kitap için kısa bir önsöz yazmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum.

Sanat ve tasarım eğitiminde yapılan uygulama odaklı araştırmalar nispeten yeni bir olgudur. Bu konuyla ilgili yayınların çoğu İngilizce dilindedir. Dolayısıyla alanyazına Türkçe bir kaynak olarak görsel araştırma yöntemleri odaklı bir kitabın kazandırılması son derece önemlidir.

Araştırma yöntemleri konusunda tüm dünyada olduğu gibi sanat temelli ya da görsel araştırma yöntemleri odaklı araştırmalar çok yaygın değildir. Betimleyicilik odaklı bir araştırma yaklaşımı ise araştırma süreçlerinde kimi zaman yeterli olamamaktadır. Bu çerçevede sanat eğitimi araştırmaları, görsel odaklı araştırmalar ve süreçler geleneksel yöntemlere dayalı sınırlılıklar taşımaktadır. Bu nedenle kitabın ortaya çıkmasına katkı sağlayan ekibin temel amacı, görselliğe odaklanmaktır. Çünkü görsel odaklı araştırma süreci yapılandırmaya ilişkin gereksinimler araştırma süreçlerinde dikkati çeken önemli bir eksikliklerdir.

Günümüz etkileşimli dünyası içerisinde görselliğin ve görsel iletişimin insanların hayatlarının her alanına egemen olduğu söylenebilir. Görsellik akademik çalışmalarımıza, gündelik hayatımıza, konuşmalara ve hatta rüyalarımıza dahi nüfuz eder. Bunlar, kişisel kimliklerimiz, anlatılarımız, yaşam biçimimiz, kültürlerimiz ve toplumsal niteliklerimiz, tarih, mekan ve yaşanan toplumsal yapı ile ilgili tanımlamalarımız olarak ifade edilebilir. Ayrıca akademisyenlerin düşünsel süreçleri açıklamayı ve görüntü işlemeyi ayrı şeyler olarak anlamadığı düşünüldüğünde, görsellerin anlamlandırılması çerçevesinde yeterlilik edinmek kaçınılmaz gerekliliktir.

Kitap içeriği, (i) görselleri yorumlama ve analiz etme, (ii) görselleri toplama ve belgeleme, (iii) görseli oluşturma ve (iv) görsel sunum ile ilgili bölümlerden oluşmaktadır. Kitabın görsel araştırma yöntemleri hakkında ortaya koyduğu bilgiler pragmatik bir yaklaşım ile konuları ele almakta ve konuları örneklerle birleştirerek deneyimleri yansıtmaya dayalı sıra dışı bir yolla sunmaktadır. Görseli yaratmak, kitabın ve görsel araştırma süreçlerinin temel gücünü oluşturmaktadır. Kitap günümüzde hızla gelişen uygulama tabanlı ve sanat temelli araştırmalar düşünüldüğünde araştırmacılar için öncü olabilecek kuramsal bir altyapıyı sunmaktadır. Sanat eğitimi, sanat eleştirisi, sanat tarihi ve görsel odaklı farklı disiplinlerin ilişkili olduğu görselleri toplama, belgeleme, analiz etme, yorumlama ve sunma çalışmalarını yürütme süreçlerinde göz kamaştırıcı bir kaynak olma niteliği taşımaktadır.

Bu bağlamda kitap, araştırmacıların araştırma problemini analiz etmek ve sorgulamak, araştırma sürecini yorumlamak ve araştırma sonuçlarını değerlendirmek için yaratıcı yaklaşımlar önermektedir.

Sanat eğitimcileri için araştırma eğitiminin niteliği tartışmalıdır. Sanat temelli araştırmalar günümüzde oldukça yaygınlaşmıştır. Ancak hala "sosyal bilim" ve "sanatsal" yöntem tartışmaları devam etmektedir. Benim görüşüme göre, sosyal bilim araştırma yöntemlerinde temel bir dayanak noktası olması son derece önemlidir. Bununla birlikte sanat eğitimi alan araştırmacılar materyalist kültürü yansıtmaya, uygulama pratiklerini inceleme, kültürel metinleri yorumlama ve toplumsal ilişkilerin ve bireysel tecrübenin anlaşılmasını ortaya koyma gibi süreçleri sanatsal yaklaşıma dayalı farklı disiplinler ile işbirliği yaparak daha derinlemesine açıklamakta ve bu süreçten beslenmektedirler.

Bu kitap, hem "sosyal bilim"ler hem de "sanatsal" yöntemler etkileşime girmekte ve böylelikle araştırma süreçleri için yeni bir zemin hazırlamaktadır. Çünkü kitap araştırmaya ilişkin sorgulama süreçlerini derinlemesine incelemekte, rehberlik etmekte ve uygulamalı tavsiyeler ortaya koymaktadır. Hem sanat hem de eğitim araştırmacılarının okumaktan keyif alacakları bu kitabın yakın zamanda İngilizce olarak da yayınlanmasını diliyorum.

Rachel Mason

Sanat Eğitimi Profesörü

University of Roehampton 20/06/16

Görsel Araştırma Yöntemleri kitabı, uluslararası yazarları olması nedeniyle uzun bir çeviri ve Türkçeye uyarlama çalışması içermiştir. Ünitelerinin Türkçeye çeviri ve uyarlama çalışmaları, Doç. Dr. Suzan Duygu Bedir Erişti tarafından gerçekleştirilmiştir. Belirli kavramların tam karşılıkları olmadığı için kimi kelimeler uluslararası alanyazında geçtiği şekliyle kullanılmıştır. Çevirisi ve uyarlaması gerçekleştirilen üniteler:

- Prof. Dr. Paul Duncum tarafından yazılan “İmaj Analizine Giriş: Karma Yöntemlerin Değeri Üzerine”, “Yansıtıcı Araştırma Yöntemi Olarak Gaze” ve “Söylem Analizini Tanımlama” bölümleri,
- Prof. Dr. Deborah Smith-Shank tarafından yazılan “Görsel ve Sosyal Göstergebilim Araştırma Stratejileri” bölümü,
- Prof. Dr. Rachel Mason ve Iona Cruickshank tarafından yazılan “Araştırma Sürecinde Fotoğrafi Kullanmak” bölümü,
- Prof. Dr. Rita Irwin, Doç. Dr. Daniel T. Barney ve Dr. Shaya Golparian tarafından yazılan “A/r/tografi, Görsel Araştırmalar İçin Bir Yöntem” bölümü,
- Dr. Teresa Torres De Eça tarafından yazılan “Görsel Araştırmayı Sunmada İçerik ve Olanaklar” bölümü.

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

GİRİŞ:

1. Görsel Araştırma Yöntemleri

Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ, Anadolu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2511-6830

1. BÖLÜM: GÖRSELİ YORUMLAMA

1. İmaj Analizine Giriş: Karma Yöntemlerin Değeri Üzerine

Prof. Dr. Paul DUNCUM, Illinois Üniversitesi, ABD

2. Yansıtıcı Araştırma Yöntemi Olarak Gaze

Prof. Dr. Paul DUNCUM, Illinois Üniversitesi, ABD

3. Söylem Analizini Tanımlama

Prof. Dr. Paul DUNCUM, Illinois Üniversitesi, ABD

4. Görsel ve Sosyal Göstergibilim Araştırma Stratejileri

Prof. Dr. Deborah L. SMITH-SHANK, Ohio Devlet Üniversitesi, ABD

5. Görsel Kültür Çalışmaları

Prof. Dr. Burçin TÜRKCAN, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2441-5185

Prof. Dr. Necla COŞKUN, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7687-0630

2. BÖLÜM: GÖRSELİ TOPLAMA VE BELGELEME

1. Eylem Araştırması

Prof. Dr. Ali ERSOY, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5000-290X

Doç. Dr. Elif AVCI, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4909-1495

2. Etnografik Yaklaşımda Bir İfade Olanğı Olarak Görsellik

Prof. Dr. İsmail Özgür SOĞANCI, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4541-0778

3. Bir Anlatı Biçimi Olarak Görsel Araştırma Yöntemleri

Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2511-6830

4. Araştırma Sürecinde Fotoğrafi Kullanmak

Prof. Dr. Rachel MASON, Roehampton Üniversitesi, İngiltere

Iona CRUICKSHANK, Profesyonel Fotoğrafçı

3. BÖLÜM: GÖRSELİ YARATMA

1. A/ı/tografi, Görsel Araştırmalar İçin Bir Yöntem

Prof. Dr. Rita L. IRWIN, British Columbia Üniversitesi, Kanada

Doç. Dr. Daniel T. BARNEY, British Columbia Üniversitesi, Kanada

Dr. Shaya GOLPARIAN, British Columbia Üniversitesi, Kanada

2. Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Teknolojiler

Doç. Dr. Elif AVCI, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4909-1495

3. Araştırma Sürecinde Tasarım ve Dijital Platform Temelli Yaklaşımlar

Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2511-6830

4. Geleneksel Sanat ve Geleneksel Sanatlara Dayalı Araştırma Yaklaşımları

Prof. Dr. Haşim KARPUZ, KTO Karatay Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1689-7970

Prof. Dr. Melek GÖKAY, Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4788-6115

4. BÖLÜM: GÖRSELİ SUNMA VE GÖRSEL ETİK

1. Görseli Raporlaştırma

Dr. Teresa TORRES DE EÇA, Porto Üniversitesi, Portekiz

2. Görsel Araştırma Yöntemleri ve Etik

Prof. Dr. Suzan Duygu BEDİR ERİŞTİ, Anadolu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2511-6830

İÇİNDEKİLER

Altıncı Baskı Ön Söz.....	iv
Ön Söz.....	v
Bölümler ve Yazarları.....	xiii

GİRİŞ

Görsel Araştırma Yöntemleri.....	1
Görsel Araştırma Yöntemlerinin Araştırmaya Yansımaları	3
Araştırmacılara Yansımaları	5
Katılımcılara Yansımaları.....	5
Araştırma Sürecine Yansımaları.....	6
Araştırma Sonucuna Yansımaları	6

1. BÖLÜM

GÖRSELİ YORUMLAMA

İmaj Analizine Giriş: Karma Yöntemlerin Değeri Üzerine.....	9
Felsefi Araştırma	10
İçerik Analizi.....	10
Kompozisyon Yöntemi	11
İkonografi.....	12
Göstergebilim	13
Psikanaliz.....	15
Alımlama Analizi	16
Karma Yöntemler	18
Yansıtıcı Araştırma Yöntemi Olarak Gaze	19
Belirleyici Olarak İmajlar	20
Belirleyici Olarak İzleyici	22
Belirleyici Olarak Bağlam	24
Gaze Kavramına İlişkin Haz	25
İzleyicilik ve Voyarizm	25
Sadizm	28
Tanımlama/Özdeşleşme.....	28
Teşhircilik.....	30
İhlal.....	31
Gaze'in Gücü.....	31

Etik/Politik Durum	34
Yansıtıcı Araştırmacı ve Sorumlulukları	35
Söylem Analizini Tanımlama.....	37
Sanat Eğitimi Bağlamı	37
Varsayımlar, Erken Keşifler ve Yönelimler	38
Söylem Analizi	39
Kendi Deneyimlerim.....	43
Kapsamlı Okuma	44
Kelimelerin ve İmgelerin Anlamlı Kümeleri Hakkında	
Sorular Sormak	45
Kaynak Çeşitliliği Çerçevesinde Araştırma Modeli Yapılandırma.....	47
Materyalin Etkisine ve Sosyal Üretimine Özel Dikkat Göstermek	50
“Sağduyularımıza” Güvenmek.....	52
Söylem Analizine İlişkin İyi Uygulama.....	52
Söyleme Katkıda Bulunmak	53
İlgili Olmadığı Düşünülen Materyalleri İlişkilendirmek	53
Alçak Gönüllü Olmak	54
Sonuç.....	55
Görsel ve Sosyal Göstergebilim Araştırma Stratejileri	56
Göstergebilim Nedir?.....	56
Göstergebilim Araştırma Stratejisi Kullanan Bir Araştırma Örneği	60
Kavramsal Perspektif ve Yaklaşım: Araştırma Sorusu ve	
Göstergebilim Yöntemi	60
Araştırma Sorusuna Nasıl Karar Vereceğiz?	61
Göstergelerin Bileşenleri.....	64
Göstergebilim Araştırmasına Başlamak	64
Verinin Doğası: Veri Nasıl Fark edilir?	65
Veri Toplama, Veriyi Yorumlama/Yönetme, Analiz	65
Gösterge Analizinde Anlam	66
Sonuçlar Nedir? Ne Anlama Gelir?	67
Araştırmada Bütünlük.....	69
Sonuçları Paylaşmak, Araştırmanın Önemi ve Sonuçları,	
Göstergebilime İlişkin Enstantaneler ve Örnekler	69
Tartışma, Varsayımlar, Yansıtma	70
Yeni Fikirler İçin Sorular	71
Sonuç.....	71

Görsel Kültür Çalışmaları	73
Postmodernizm ve Görsel Dünya	74
Görsel Kültür Kavramı	77
Kültür - Görsel Kültür - Görsel Sanatlar İlişkisi	79
Görsel Kültürün Eğitimsel Gücü	81
Görsel Kültür Çalışmaları	82
Eleştirel Kuram	85
Görsel Kültür İmgelerinin/Nesnelerinin İncelenmesi	88
Erwin Panofsky, İkonografi ve İkonoloji	89
Beyan-ı Menazil Minyatürlerinin İncelenmesi	96
Görsel Kültür Çalışmalarının Disiplinlerarası İncelenmesi	100
Bir Görsel Kültür Çalışması Örneği	106

2. BÖLÜM

GÖRSELİ TOPLAMA VE BELGELEME

Eylem Araştırması	109
Eylem Araştırması Nedir?	110
Tarihsel Gelişim	113
Eylem Araştırması Türleri	115
Eylem Araştırmasının Süreci	118
Sanat Temelli Katılımcı Eylem Araştırması	126
Katılımcı Eylem Araştırmasında Kullanılan Yöntem ve Teknikler	133
Etnografik Yaklaşımda Bir İfade Olanağı Olarak Görsellik	147
İçerden Görme	147
Katılım	149
Anlam ve Yorum	150
İfade Olanağı Olarak Görsellik	153
Bir Anlatı Biçimi Olarak Görsel Araştırma Yöntemleri	156
Otobiyografi	156
Öyküsel/Narrative İnceleme	157
Oto-etnografi	158
Öznel Tarih	159
Görsel Antropoloji	162
Görsel Durum Çalışması	164
Görsel Fenomonoloji	165

Görsel Gömülü Teori	166
Araştırma Sürecinde Fotoğrafi Kullanmak.....	167
Mason ve Cruichshank'ın Sanat Eğitiminde Fotoğrafi Kullanmak İsimli Araştırması İçin Ön Söz.....	167
Fotoğrafın Görsel Veri Olarak İşe Koşulmasına İlişkin Araştırma Uygulama Süreci	168
Fotoğrafın Rolü	169
Gaze'ler	171
Profesyonel Fotoğrafçı Gaze'i	171
Ev Hanımlarına İlişkin Gaze	176
Okul Çocukları.....	180
Fotoğrafın Proje Üzerindeki Etkisi	185
Gaze Çerçevesindeki Bulgular.....	185
Fotoğrafın Rolüne ilişkin Bulgular	186
Örnek Tezler	188
PINK, Görsel Antropoloji.....	188
EKSTROM Etnometodoloji	189

3. BÖLÜM

GÖRSELİ YARATMA

A/r/tografi, Görsel Araştırmalar İçin Bir Yöntem.....	191
A/r/tografi'ye Giriş.....	191
Araştırma Sorusu	192
Yaşayan Sorgulama	193
A/r/tografik Çalışmaları Sunmak	201
Birinci Tez Örneği: Sanatsal Sorgulamaya Dayalı Bir Elbise Çalışması Sanatçı, Araştırmacı Öğretmen Kimliklerini Anlamının Yolu-Daniel T. Barney (2009)	203
İkinci Tez Örneği: Yersizlik/Yurtsuzluk: Shaya Golparian'ın Deneyimlerine İlişkin A/r/tografik Performansı (2012).....	210
Teorik Çerçeve.....	211
Yersizlik/Yurtsuzluk.....	214
Acı ve Yersiz/Yurtsuzluk: Etik Sonuçlar	214
Acının Sonsuz Döngüsü: Öteki-Sızı (video enstalasyonu)	217
Yansımalar.....	219
Sonuç.....	221

Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Teknolojiler.....	222
Araştırma Sürecinde Teknoloji.....	223
Yardımcı Materyal Olarak Dijital Teknolojiler	223
Veri Toplama Aracı Olarak Dijital Teknolojiler	224
Araştırmanın Analiz Sürecinde Dijital Teknolojiler	224
Araştırmanın Sunumunda Dijital Teknolojiler.....	226
Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Teknolojilerin Kullanımı: Dijital Sanat Bağlamında Dijital Teknolojilerin Güzel Sanatlar Eğitimine Entegrasyonu	228
Görsel Araştırma Sürecinde Bloglar.....	232
Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Fotoğraf: Bellek Otoportresi	238
Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Video: Ses Kolajları	246
Görsel Araştırma Sürecinde Dijital Sanatlar: Sergi	249
Araştırma Sürecinde Tasarım ve Dijital Platform Temelli Yaklaşımlar	257
Tasarım Tabanlı Araştırma Yöntemi.....	257
Katılımcı Tasarım Yöntemi	265
Dijital Öyküleme Araştırma Yöntemi.....	271
Dijital Öykülemenin Bileşenleri	271
Dijital Öyküleme Öğeleri.....	272
Dijital Öyküleme Ortamı.....	273
Dijital Öyküleme Süreci.....	273
Dijital Öyküleme Programı	273
Dijital Öyküleme Türleri.....	274
Dijital Öyküleme ve Araştırma	274
Uygulama Örneği.....	276
Tasarım Yöntemi	278
Bir Araştırma Yöntemi Olarak Oyun Tasarımları	283
Dijital Etnografi ve Dijital Antropoloji	288
Dijital Otobiyografi Yöntemi	295
Geleneksel Sanat ve Geleneksel Sanatlara Dayalı Araştırma Yaklaşımları	297
Giriş.....	297
Geleneksel Sanatlarda Araştırma Yöntemleri	300
Nitel Araştırma Yöntemi.....	300
Tarihi Yöntem	307
Halk Bilimsel Yöntem.....	308
Geleneksel Sanatlarda Örnek Uygulama Çalışmaları	311
Sonuç.....	316

4. BÖLÜM

GÖRSELİ SUNMA VE GÖRSEL ETİK

Görseli Raporlaştırma.....	319
Görsel Araştırmayı Sunmada İçerik ve Olanaklar	319
Toparlama.....	321
Foto-Eğitsel Araştırmalar.....	322
Görsel Raporlaştırma.....	323
Çizimler Yoluyla Raporlaştırma	324
Sanat Nesnesi Olarak Tez: Raporlaştırmanın Estetiği	325
Görsel Araştırma Yöntemleri ve Etik.....	329
Görsel Etik.....	329
Araştırmacı Görsel İçerik Kontrol Listesi	333
Görsel İçeriklerin Kullanılmasında Katılımcı Rolü	336
Araştırmacının Görsel İmaj ve İçeriklerin Kullanımında Uygulaması Gereken Etik Yöntem ve Teknikler	336
Görsel İçerikli Dijital Veriler ve Dijital Verilerin Etik Kullanımı	337
Görsel ve Dijital İçerikler İçin İzin Formu Oluşturma.....	340
Araştırmaların Raporlaştırılmasında Görsel İçeriklere Atıfta Bulunmak	342
Araştırma Raporlaştırma Aşamasında Kullanılan Sanat Eserleri İçin Kaynakça Gösterimi	343
Katılımcılar Tarafından Üretilen Sanat Çalışmaları İçin Kaynakça Gösterimi	343
Bir Sanatçıya Ait Olan Sanat Çalışmaları İçin Kaynakça Gösterimi.....	343
Sanat Çalışmasına İlişkin Görsel Kaynakça Gösterimi.....	344
Araştırma Raporlaştırma Aşamasında Kullanılan Görsel İçerikler İçin Atıf Gösterimi	345
Filmlere Atıfta Bulunmak	346
Youtube Atıfları	346
Podcast Atıfları.....	347
Müzik ya da Ses Kayıtları Atıfları	347
Yazarlar Hakkında.....	349
Kaynakça.....	357
Resim Dizini.....	381
Şekil Dizini.....	385
Tablo Dizini.....	386